

Удосконалення окремих питань щодо методології бухгалтерського обліку

Постійні зміни в економіці та інших сферах суспільного розвитку відповідно викликають зміни в системі бухгалтерського обліку, що потребує відповідного вдосконалення його методології. Розглянуто такі підходи до побудови методології бухгалтерського обліку, як процедурний, адитивний, поєднання процедурного і адитивного підходів, системний. Зазначено, що методологія бухгалтерського обліку потребує трансформації на основі системного підходу. Рекомендовано переглянути склад і порядок викладення принципів бухгалтерського обліку й фінансової звітності у вітчизняних і міжнародних нормативно-правових документах. Обґрунтовано доцільність більш широкого розкриття принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Обґрунтовано необхідність викладення принципів в такому складі та порядку: автономності, послідовності, документального підтвердження, повного висвітлення, обачності, безперервності, нарахування, превалювання сутності над формою, історичної (фактичної) собівартості, єдиного грошового вимірника, періодичності, раціональності, комунікації, зниження ентропії (невпорядкованості). Наголошено, що при веденні бухгалтерського обліку і складанні фінансової звітності додатково необхідно враховувати принципи раціональності, документального підтвердження, комунікації, зниження ентропії (невпорядкованості), які сприятимуть підвищенню якості формування інформації і є об'єктивною основою, що впливає на всі елементи методу бухгалтерського обліку. Підкреслено існування розбіжностей подання принципів у вітчизняних і міжнародних нормативно-правових документах, які полягають у різному наборі, сутності рекомендованих принципів та їх кількості. Розкрито взаємозв'язок адитивного і процедурного підходів через розкриття облікових процедур і сукупності елементів методу бухгалтерського обліку, що базуються на відповідних принципах бухгалтерського обліку.

Ключові слова: методологія бухгалтерського обліку; елементи методу бухгалтерського обліку; принципи.

Актуальність теми. Покращення функціонування вітчизняної системи бухгалтерського обліку залежить від розвитку його методології. На розвиток методології бухгалтерського обліку впливає низка різних факторів, які постійно удосконалюються в умовах динамічних змін в економіці. У зв'язку із постійними змінами на світовому рівні, а також в межах країни в економічній площині, історичними, політичними подіями, багато змін, відповідно, відбувається у сфері обліку, що потребує постійного вдосконалення його методології.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спирається автор. Фундаментальні питання методології обліку впродовж багатьох років розкривали в своїх працях вітчизняні й зарубіжні науковці, такі як С.Ф. Голов [2], Т.А. Гоголь [1], З.-М.В. Задорожний [3], Я.Д. Крупка [3], М.В. Корягін [4], П.О. Куцик [4], С.Ф. Легенчук [5], Н.М. Малюга [6], Я.В. Соколов [10], В.Ф. Палій [7], М.С. Пушкар [8, 9], М.Г. Чумаченко [9], П.Я. Хомин [13] та інші.

Проте, визнаючи значний доробок цих учених, слід зазначити, що на сьогоднішній день у наукових працях немає єдиного підходу до розкриття складових облікової методології. Це не дозволяє забезпечити сучасний рівень розвитку системи управління необхідними інформаційними ресурсами.

Метою статті є дослідження окремих питань методології бухгалтерського обліку з урахуванням взаємоузгодженості окремих її елементів та напрямів розвитку.

Викладення основного матеріалу. Через методологічну складову обліку встановлюється і реалізується завдання та головна мета функціонування всієї системи обліку. Розробка методології обліку має бути стійким фундаментом і відповідати сучасним вимогам економіки країни в цілому і економічної системи окремого підприємства.

Процес наукового пізнання як основа будь-якого наукового дослідження вимагає концептуального підходу до нього на основі певної методології. Поняття методології є складним і в різних літературних джерелах розкривається по-різному. У деяких зарубіжних виданнях поняття «методології» і «методів дослідження» не розмежовуються.

Методологія походить від грецького слова *methodos* – метод і *logos* – вчення та означає:

1. Вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу; його філософська, теоретична основа;

2. Сукупність методів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання [11, с. 399].

Пушкар М.С. розглядає поняття «методологія бухгалтерського обліку» як всеохоплююче знання про понятійний апарат бухгалтерського обліку, концепцію, внутрішню побудову, етапи становлення та розвитку [8, с. 34].

Малюга Н.М. вважає, що під методологією бухгалтерського обліку слід розуміти вчення про методи наукового дослідження, тобто знання всієї сукупності прийомів і засобів теоретичного пізнання господарських явищ і процесів, виявлення їх властивостей, що утворюють предмет бухгалтерського обліку. Методологія визначає, що і як вивчається за допомогою теорії [6, с. 91].

Гоголь Т.А. пропонує таке визначення методології бухгалтерського обліку: це дослідження системи бухгалтерського обліку за допомогою комплексу методів і засобів, встановлення принципів і способів організації побудови теоретичної та практичної діяльності, встановлення внутрішньої впорядкованості окремих елементів системи бухгалтерського обліку, узгоджених і впорядкованих між собою в часі та просторі [1, с. 156].

У монографії М.В. Корягіна і П.О. Куцика зазначено, що методологічна складова покликана визначити яким саме чином будуть реалізовуватися функції бухгалтерського обліку та поставлені перед ним завдання. До методологічної складової входять методи обліку, принципи, способи, прийоми, методологічні інструменти, методичні підходи до виконання облікових процедур, що в своїй сукупності забезпечують пізнавальні процеси в системі бухгалтерського обліку [4, с. 16].

У зв'язку із неоднозначними підходами до методології бухгалтерського обліку виникають різні непорозуміння в методологічних основах науки, що в свою чергу впливає, на неточності в нормативно-правових документах, а також на формування неякісного інформаційно-облікового забезпечення системи управління.

Розуміння і розвиток облікової методології ґрунтується на виборі підходу до її побудови. В наукових колах сформувалося декілька підходів до розкриття облікової методології, а саме: процедурний, адитивний, поєднання процедурного і адитивного підходів, системний.

Процедурний підхід розкривається через виокремлення груп основних облікових процедур. З розвитком облікової методології науковці виокремлювали такі облікові процедури: спостереження, вимірювання, класифікація, систематизація (процедури, що найчастіше зустрічаються в працях), реєстрація, координація, узагальнення (процедури, що рідше зустрічаються в працях) тощо.

Адитивний підхід до побудови облікової методології розкривається через сукупність способів (приймів). До набору елементів методу бухгалтерського обліку належать: документування, інвентаризація, оцінка, калькулювання, бухгалтерські рахунки, подвійний запис, балансове узагальнення, звітність.

Поєднання процедурного і адитивного підходів до побудови облікової методології теж знайшли своїх прихильників. Він реалізується через поєднання цих двох підходів і розкривається таким чином: процес спостереження містить документування та інвентаризацію; процес вартісного вимірювання через оцінку і калькулювання; процес систематизації (групування) через бухгалтерські рахунки і подвійний запис; процес підсумкового узагальнення через балансове узагальнення і звітність.

Системний підхід передбачає розкриття змісту і структури методології бухгалтерського обліку на основі системного аналізу з урахуванням внутрішніх зв'язків елементів, зовнішнього та внутрішнього середовища, змісту окремих елементів системи та особливостей взаємодії між ними. Системний підхід передбачає розкриття головних складових облікової системи (теоретичну, методологічну, практичну, організаційну) [4, с. 41]. На нашу думку, необхідно погодитися з поглядом М.В. Корягіна і П.О. Куцика, що сучасні складні умови функціонування економіки, збільшення рівня ризикованості прийняття рішень, прискорення обробки і подання облікової інформації потребують трансформації методології обліку на основі системного підходу.

Також на сьогоднішній день важливими є дослідження спрямовані на розробку методології бухгалтерського обліку сталого розвитку, яка направлена на координацію екологічної, соціальної та економічної складової компанії. Цей вид обліку передбачає охоплення не лише внутрішніх (традиційних) об'єктів (господарські засоби і джерела їх утворення), а також зовнішніх об'єктів (екологічні та соціальні наслідки). Розвивати такий напрям обліку неможливо без нематеріальної складової, тобто інтелектуальних ресурсів, через необхідність використання спеціальних знань.

До складових облікової методології належать принципи. Принцип (лат. *principium* – основа, першооснова) – першооснова, головна ідея, основне правило поведінки. У логічному значенні принцип є центральним поняттям, основою системи, що являє собою узагальнення і розповсюдження будь-якого положення на всі явища тієї області, із якої цей принцип абстрагований [12, с. 294].

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» принцип бухгалтерського обліку – правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

Отже, принципи бухгалтерського обліку – це базові, центральні положення, які охоплюють і впливають на всі елементи системи бухгалтерського обліку, враховуючи облікову політику і фінансову звітність.

Щодо розкриття принципів бухгалтерського обліку, на яких ґрунтується методологія цієї науки, то вони наведені і охарактеризовані в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». З розкриттям принципів бухгалтерського обліку пов'язана низка спірних питань.

Хомин П.Я. зазначає, що в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» мова йде про основні принципи бухгалтерського обліку і фінансової звітності, а в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» – лише про принципи підготовки фінансової звітності. Вчений також вказує на неточності щодо послідовності викладення принципів у згаданих вище законодавчо-нормативних документах [13].

Зазначимо, що з 01.01.2018 р. в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» були внесені зміни, згідно з якими вилучено принципи періодичності, історичної (фактичної) собівартості, обачності.

Постає питання: чому Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», який визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні (тобто має ширше поле регулювання), має включати меншу кількість принципів, ніж НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», яким визначаються мета, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів? Зазначене вище свідчить, що ключові нормативно-правові документи, які мають регулювати методологічні засади формування інформації в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності мають нічим не обумовлені розбіжності в наборі принципів (табл. 1). На нашу думку, можливі такі варіанти викладення принципів (автономності, безперервності, періодичності, історичної (фактичної) собівартості, нарахування, повного висвітлення, послідовності, обачності, превалювання сутності над формою, єдиного грошового вимірника):

1. Висвітлення принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» з одночасним зазначенням в п. 6 Розділу 3 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» посилання на статтю 4 Розділу 1 згаданого вище Закону;

2. Одночасне відображення однакового набору викладення принципів в Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» і НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Принципи можуть бути викладені в порядку, наведеному в таблиці 2.

На нашу думку, краще обрати перший варіант і уникнути дублювання однакової інформації.

У результаті порівняння з таблиці 1 видно, що існують розбіжності подання принципів у вітчизняних нормативно-правових документах та МСБО 1 «Подання фінансової звітності», а саме:

1) в МСБО 1 відсутні такі принципи: автономності, історичної (фактичної) собівартості, повного висвітлення, обачності, превалювання сутності над формою, єдиного грошового вимірника;

2) у вітчизняних нормативно-правових документах не розкриті принципи: достовірності подання та відповідності МСФЗ, суттєвості та агрегування, згортання, порівняльної інформації;

3) у вітчизняних і міжнародних документах збігаються принципи: безперервності, періодичності, нарахування, послідовності (послідовності подання).

Зазначене вказує на розбіжності, які стосуються кількості рекомендованих принципів (вітчизняна практика – 10 та 1 інші принципи, міжнародна практика – 8), хоча МСБО застосовуються для ширшого кола користувачів. Також є відмінності у сутності рекомендованих принципів.

У Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» вказано, що бухгалтерський облік та фінансова звітність можуть ґрунтуватися на інших принципах, визначених М(С)ФЗ, НП(С)БО або НП(С)БО в державному секторі залежно від того, які з наведених стандартів застосовуються підприємством. Це уточнення розширює поле використання інших принципів, але одночасно буде впливати на невизначеність у питаннях щодо методології бухгалтерського обліку.

На нашу думку, поряд із згаданими принципами потребують врахування під час ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності такі принципи: раціональності, документального підтвердження, комунікації, зниження ентропії (невпорядкованості).

Принцип раціональності буде використаний для розрахунку навантаження, яке несе бухгалтерська служба, що впливає на якість сформованої інформації у фінансовій звітності. Він реалізується через врахування галузі господарювання і величини організації. Також цей принцип дозволить зіставити понесені витрати на формування інформації про виокремлений об'єкт бухгалтерського обліку та корисність від її використання.

Порівняння принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності
в Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» і НП(С)БО 1

Принцип бухгалтерського обліку	Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	МСБО 1 «Подання фінансової звітності»
	Бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються на таких принципах:	Фінансова звітність підприємства формується з дотриманням таких принципів:	Загальні характеристики:
Автономності	+	+	-
Безперервності	+	+	+
Періодичності	-	+	+
Історичної (фактичної) собівартості	-	+	-
Нарахування	+	+	+
Повного висвітлення	+	+	-
Послідовності	+	+	Послідовність подання
Обачності	-	+	-
Превалювання сутності над формою	+	+	-
Єдиного грошового вимірника	+	+	-
Інші принципи, визначені міжнародними стандартами або НП(С)БО, або НП(С)БО в державному секторі залежно від того, які з наведених стандартів застосовуються	+	-	-
Достовірності подання та відповідності МСФЗ	-	-	+
Суттєвості та агрегування	-	-	+
Згортання	-	-	+
Порівняльної інформації	-	-	+
*Раціональності	-	-	-
*Документального підтвердження	-	-	-
*Комунікації	-	-	-
*Зниження ентропії (невпорядкованості)	-	-	-

Довідка: * рекомендовані автором принципи.

Джерело: сформовано на основі нормативно-правових документів

Принцип документального підтвердження полягає у тому, що фінансова звітність повинна бути сформована на основі достовірних даних, тобто операції мають бути документально підтверджені.

Ще Я.В. Соколовим було підкреслено, що правильна реєстрація фактів господарської діяльності не гарантує їх точної інтерпретації, яка залежить від принципу комунікації, що передбачає передачу даних

від одного користувача (лиця) іншому [10, с. 41]. На сьогоднішній день дотримання принципу комунікації (взаємодії) виходить з основної мети ведення бухгалтерського обліку, яку розкрито в статті 3 Розділу 1 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». В законі зазначено, що метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Отже, вся система бухгалтерського обліку ґрунтується на передачі, обміні, одержанні якісної і правдивої інформації про здійснення господарських операцій, що на початковому етапі фіксується у первинних документах, а на завершальному етапі розкривається у фінансовій звітності. Надання необхідної інформації широкому колу користувачів різних рівнів здійснюється за допомогою паперового і електронного документообігу. З показниками фінансової звітності суб'єкта господарювання може ознайомитись не тільки особа, яка працює в компанії, а також широке коло користувачів, що мають доступ до мережі Інтернет (вебсторінки компанії). Це може вплинути на діяльність компанії у вигляді зворотної комунікації.

Принцип зниження ентропії (невпорядкованості) також необхідний для виконання головної мети Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». В процесі розвитку економіки висувуються нові вимоги користувачів до облікової системи, а відповідно і до інформації, яка нею продукується. Система управління має забезпечуватися достовірною інформацією з системи обліку. Формування і подання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації можливе шляхом впорядкування інформації обліку через удосконалення його методології. Використання нових методик обліку дозволить використовувати інформацію в повному обсязі, а недостатність інформаційних ресурсів має усуватися шляхом застосування нових наукових знань. Питання важливості усунення ентропії в системі управління порушували в своїй монографії такі авторитетні науковці, як М.Г. Чумаченко та М. С. Пушкар [9, с. 137].

В таблиці 2 можна прослідкувати зв'язок і взаємозалежність основних складових методології бухгалтерського обліку, а саме: процедур, принципів і елементів методу бухгалтерського обліку.

Таблиця 2

Поєднання складових методології бухгалтерського обліку

Процедурний підхід		Адитивний підхід	
Процедура	Принцип	Елемент методу бухгалтерського обліку	
	Автономності		
Спостереження	Послідовності	Документування	
	<i>Документального підтвердження</i>		
	Повного висвітлення	Інвентаризація	
Вартісного вимірювання	Обачності	Оцінка	
	Безперервності	Калькулювання	
Систематизація (групування)	Нарахування	Рахунки	
	Превалювання сутності над формою	Подвійний запис	
Підсумкове узагальнення	Історичної (фактичної) собівартості	Балансове узагальнення	
	Єдиного грошового вимірника		
	Періодичності	Звітність	
Формування інформації	<i>*Раціональності</i>	Всі елементи методу	
	<i>Комунікації</i>		
	<i>Зниження ентропії (невпорядкованості)</i>		

Довідка: *курсивом позначені рекомендовані принципи.

Джерело: згруповано автором на основі джерел [3–8, 13]

Методологія бухгалтерського обліку має охоплювати всі методи, які сприяють вивченню предмета бухгалтерського обліку, а не тільки спеціальні методи. До загальнонаукових методів, що використовуються в методології бухгалтерського обліку, належать:

- методи емпіричного рівня дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент);
- методи теоретичного рівня дослідження (ідеалізація, формалізація, аналогія, аксіоматичний метод, гіпотетичний метод, системний аналіз, групування, узагальнення);

– методи, що використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження (індукція і дедукція, аналіз і синтез, абстрагування, історичний, логічний, моделювання).

Серед методів, які дозволяють вивчати предмет бухгалтерського обліку, особливе місце займає моделювання, яке дозволяє представити у вигляді моделі різні елементи системи обліку і всю систему в цілому.

Рекомендовані нами принципи сприятимуть підвищенню якості формування інформації і є об'єктивною основою, що впливає на всі елементи методу для ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Послідовність розкриття принципів у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та в НП(С)БО 1 доцільно викласти в порядку, наведеному в таблиці 2, що буде логічно виходити з основних процедур бухгалтерського обліку і пов'язуватися з елементами методу бухгалтерського обліку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз наукової літератури свідчить про виокремлення таких підходів до побудови методології бухгалтерського обліку, як процедурний, адитивний, поєднання процедурного і адитивного підходів, системний. У зв'язку із ускладненням сучасних умов економіки, підвищенням ризикованості прийняття управлінських рішень, прискорення обробки і подання облікової інформації потребує трансформації методологія бухгалтерського обліку на основі системного підходу.

Необхідно переглянути склад і порядок викладення принципів у вітчизняних законодавчих і нормативно-правових документах, через їх ключове значення, яке необхідно враховувати під час формування методології цієї науки. Рекомендовано узгодити принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Принципи слід викласти в такому складі та порядку: автономності, послідовності, документального підтвердження, повного висвітлення, обачності, безперервності, нарахування, превалювання сутності над формою, історичної (фактичної) собівартості, єдиного грошового вимірника, періодичності, раціональності, комунікації, зниження ентропії (невпорядкованості). Викладення принципів у зазначеному порядку буде логічно виходити з основних процедур бухгалтерського обліку і пов'язуватися з елементами методу бухгалтерського обліку.

Під час ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності додатково слід враховувати такі принципи: раціональності, документального підтвердження, комунікації, зниження ентропії (невпорядкованості), які сприятимуть підвищенню якості формування інформації і є об'єктивною основою, що впливає на всі елементи методу для ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Існуючі розбіжності подання принципів у вітчизняних законодавчих і нормативно-правових документах та МСБО 1 «Подання фінансової звітності» мають бути предметом обговорення на засіданнях професійних бухгалтерських організацій та Методологічної ради з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України.

Методологія бухгалтерського обліку має охоплювати всі методи, які сприяють вивченню предмета бухгалтерського обліку, а не тільки спеціальні методи. Під час розробки методології необхідно враховувати взаємозв'язок адитивного та процедурного підходів через розкриття облікових процедур і відповідної сукупності елементів методу бухгалтерського обліку, що базуються на принципах бухгалтерського обліку.

Список використаної літератури:

1. Гоголь Т. Методологія бухгалтерського обліку як напрямок наукових досліджень в інноваційній економіці / Т.Гоголь // Вісник ТНЕУ. – 2012. – № 2. – С. 151–158.
2. Голов С.Ф. Сучасні підходи до теорії бухгалтерського обліку / С.Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 3. – С. 18–23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2011_3_5.
3. Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в Україні : монографія / З.-М.В. Задорожний, Я.Д. Крупка, І.Я. Омецінська та ін. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 320 с.
4. Корягін М.В. Концептуальний розвиток методології бухгалтерського обліку : монографія / М.В. Корягін, П.О. Куцик. – Львів : ЛКА, 2015. – 239 с.
5. Легенчук С.Ф. Багатоваріантність в бухгалтерському обліку: історико-теоретичні аспекти / С.Ф. Легенчук. – Житомир : ЖДТУ, 2017. – 204 с.
6. Малюга Н.М. Наукові дослідження в бухгалтерському обліку : навчальний посібник для студентів вищих навчальних заходів / Н.М. Малюга ; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2003. – 476 с.
7. Палий В.Ф. Теория бухгалтерского учета. Современные проблемы / В.Ф. Палий. – М. : Бухгалтерский учет, 2007. – 88 с.
8. Пушкар М.С. Філософія обліку : монографія / М.С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 156 с.
9. Пушкар М.С. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація / М.С. Пушкар, М.Г. Чумаченко. – Тернопіль : Карт-бланш, 2011. – 336 с.
10. Соколов Я.В. Основы теории бухгалтерского учета / Я.В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 469 с.

11. Сучасний тлумачний словник української мови: 60 000 слів / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубічинського. –Х. : ШКОЛА, 2007. – 832 с.
12. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. – 4-е изд. – М. : Политиздат, 1981. – 445 с.
13. Хомин П.Я. Методологія фінансового обліку: виклики ХХІ ст. щодо його формування та їх вирішення в Україні / П.Я. Хомин, М.С. Палюх // Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://magazine.faaf.org.ua/metodologiya-finansovogo-obliku-vikliki-xxi-st-schodo-yogo-formuvannya-ta-ih-virishennya-v-ukraini.html>.

References:

1. Gogol', T. (2012), «Metodologija buhgalters'kogo obliku jak naprjamok naukovyh doslidzhen' v innovacijnij ekonomicii», *Visnyk TNEU*, No. 2, pp. 151–158.
2. Golov, S.F. (2011), «Suchasni pidhody do teorii' buhgalters'kogo obliku», *Buhgalters'kyj oblik i audyt*, No. 3, pp. 18–23, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2011_3_5
3. Zadorozhnyj, Z.-M.V., Krupka, Ja.D. and Omecins'ka, I.Ja. and al. (2015), *Koncepcija rozvytku buhgalters'kogo obliku, analizu ta audytu v Ukraini*, monografija, TNEU, Ternopil', 320 p.
4. Korjagin, M.V. and Kucyk, P.O. (2015), *Konceptual'nyj rozvytok metodologii' buhgalters'kogo obliku*, monografija, LKA, L'viv, 239 p.
5. Legenchuk, S.F. (2017), *Bagatovariantnist' v buhgalters'komu obliku: istoryko-teoretychni aspekty*, ZhDTU, Zhytomyr, 204 p.
6. Maljuga, N.M. (2003), *Naukovi doslidzhennja v buhgalters'komu obliku*, navchal'nyj posibnyk dlja studentiv vyshhyh navchal'nyh zahodiv, in prof. Butynec', F.F. (ed.), Ruta, Zhytomyr, 476 p.
7. Palii, V.F. (2007), *Teoriya buhgalterskogo ucheta. Sovremennye problem*, Buhgalterskii ucheta, M., 88 p.
8. Pushkar, M.S. (2002), *Filosofija obliku*, monografija, Kart-blansh, Ternopil', 156 p.
9. Pushkar, M.S. and Chumachenko, M.G. (2011), *Ideal'na systema obliku: koncepcija, arhitektura, informacija*, Kart-blansh, Ternopil', 336 p.
10. Sokolov, Ya.V. (2003), *Osnovy teorii' buhgalterskogo ucheta*, Finansy i statistika, M., 469 p.
11. Dubichyns'kyj, V.V. (ed.) (2007), *Suchasnyj tлумачnyj slovnyk ukrai'ns'koi' movy: 60 000 sliv*, ShKOLA H., 832 p.
12. Frolov, I.T. (ed.) (1981), *Filosofskii slovar*, 4-e izd., Politizdat, M., 445 p.
13. Homyn, P.Ja. and Paljuh, M.S., «Metodologija finansovogo obliku: vyklyky ХХІ ст. shhodo jogo formuvannya ta i'h vyirishennja v Ukraini», *Oblik i finansy APK: buhgalters'kyj portal*, [Online], available at: <http://magazine.faaf.org.ua/metodologiya-finansovogo-obliku-vikliki-xxi-st-schodo-yogo-formuvannya-ta-ih-virishennya-v-ukraini.html>

Ясишена Валентина Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри обліку і оподаткування Тернопільського національного економічного університету

Наукові інтереси:

– проблеми обліково-аналітичного забезпечення діяльності промислових підприємств.

ORCID: 0000-0003-3214-3877.

E-mail: valentya.yasyshena@gmail.com.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2020.